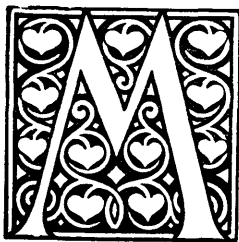

Helbing Ferenc eredeti rajza.

AZ ELSŐ BENYOMULÁS OROSZ-LENGYELORSZÁGBA.

OFFENZÍVÁNK A VISZTULÁTÓL NYUGATRA.

Még alig indultak meg a határ-villongások, monarchiánk már meg is kezdte a támadást Oroszország ellen. Augusztus 5-ikén adta át gróf Szápáry Frigyes pétervári nagykövetségünk királyunk hadüzenetét a cári kormánynak s másnap már behatoltunk orosz területre s elfoglaltuk a Krakóhoz legközelebb eső két várost. Ezt az előnyomulást a Kummer-féle hadcsoport végezte a németekkel szemlátómást való együttműködésben és előre meg gondolt terv szerint. A németek ugyanis már augusztus havában átlépték Szilézia s a porosz tartomány felől az orosz határt és megszállták Kalisz, Czensztochova és Bendzin városokat. Mind a három város fontos vasúti és közúti csomópont: Kalisz a Lodzon át Varsó felé vivő vasútvonal határállomása, Czensztochova a piotrokov—varsói kétvágányú vasút orosz végpontja, Bendzin a német, oroszlengyel és osztrák határ találkozáspontján fekvő fontos állomás. A németek ezzel az előnyomulásukkal kezükbe kerítették Orosz-Lengyelország nyugati határának összes fontos pontjait s egyúttal biztosították csapatainknak a kellő kifejlődési területet.

A németeknek ezt a hadműveletét szervesen egészítette ki a mi seregünknek Krakó felől való előnyomulása. Augusztus 6-ikán erős lovaskülönítményünk kerékpáros- és gyalog-

csapatokkal megerősítve Krakó mellett betört Orosz-Lengyelországba, bevette a bécs—ivan-gorodi vasút mellett fekvő *Olkusz* és *Volbrom* városokat és egyesült a *Czensztochováig* s *Bendzinig* előrehaladt német csapatokkal.

Ugyanezen a napon Krakótól északra és keletre is betörték orosz területre s megszállták a *Michalovice* és *Nove-Brzesko* oroszországi helységeknél vonuló fontos magaslatokat.

Augusztus 6-án tehát a német—magyar-osztrák szövetségi hűség a seregeknek harcászati egyesülésében a gyakorlatban is megmutatkozott.

Az oroszok mindenütt gyorsan vonultak vissza csapataink elől. Ahol késtek a visszavonulással, ott kisebb-nagyobb veszteségek árán menekülhettek csak meg. Ezek a sikerek nem hagyták hidegen az elnyomott *oroszlengyel népet*, amely katonáinkat nagy lelkességgel fogadta.

Hadvezetőségünk védelmet és szabadságot ígért az elnyomott oroszlengyeleknek. A kiáltvány, amelyet csapataink német és lengyel nyelven terjesztettek, így szól:

»A lengyel néphez! A mindenható akaratából, aki a népek sorsát intézi és legfőbb hadurunk hatalmából lépik át az egyesült osztrák-magyar és német seregek a határt. Ezzel magunkkal hozzuk a lengyelek felszabadítását is a moszkovita járom alól. Üdvözlöjtek bizalommal, zászlóink igazságot hoznak nektek. Nem idegenek e zászlók nektek se, testvéreiteknek se. Millió lengyel áll mintegy másfél évszázad óta a monarchiának és a német biro-

Huszárjárőr a német csapatok közelében.

Sennecke R. felvétele Berlin.

dalomnak kötelékében kiváló kulturális fejlődésben és már Szobieszky király óta, aki a Habsburgok szorongatott országának valamikor tetterős segítségét nyújtott, bensőleg egybe van forrva Lengyelország dicsőséges hagyománya nyugati szomszédjaival. Mi tehát ismerjük és értjük a lengyel nép lovagiasságát és kiváló tehetségét. Ama korbátok ledöntése, amelyek a nyugat kulturájának eredményeitől elzárnak és hogy a szellemi és gazdasági haladás minden forrását számotokra megnyissuk, ez egyik fontos feladata ennek a hadjáratnak. Mi nem kerestük ezt a háborút. A támadásoknak és rágalmaknak szakadatlan sorát azzal tetézte Oroszország, hogy az osztrák-magyar uralkodóház ellen elkövetett gyalázatos merénylet nyomait állásfoglalásával takargatta és felhasználta az alkalmat, hogy rá támadjon a monarchiára és a szövetséges német birodalomra.

108 Így jutott felséges had-

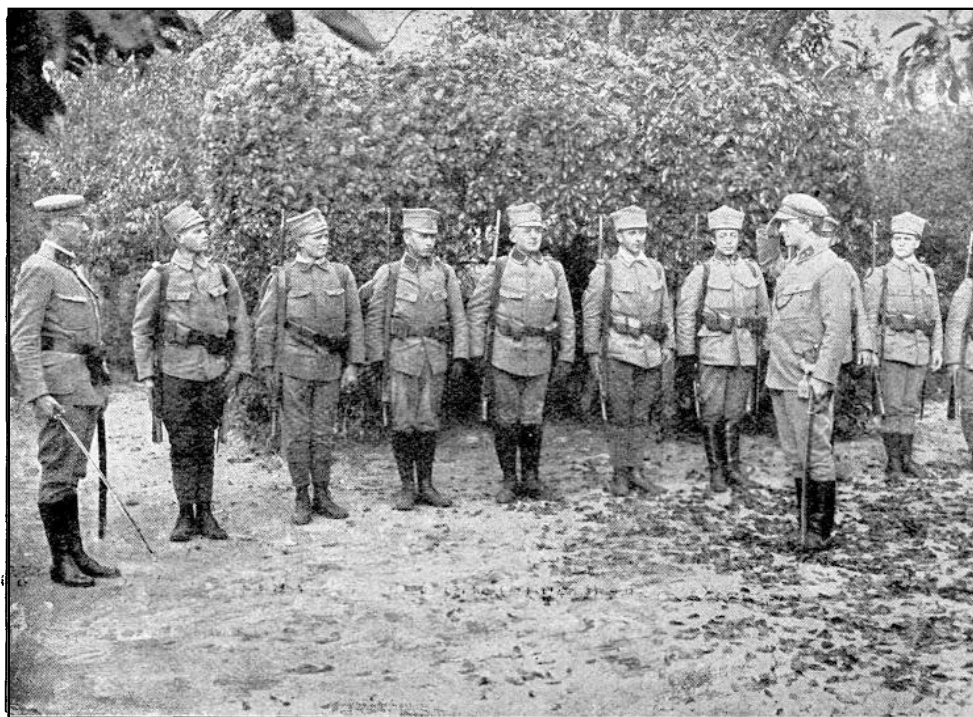
urunk abba a kényszerhelyzetbe, hogy fegyvert ragadjon az az uralkodó, akinek egyedül köszönhető évtizedek óta Európa békéje. Oroszországnak minden lakosa, aki fegyverünk sikere folytán a mi védelmünk alá került, részünkről, mint győzők részéről, csak igazságot és emberséget fog tapasztalni.

Lengyelek! Bízátok magatokat örömmel és fenntartás nélkül a mi védelmünkre. Támogassátok a mi törekvéseinket egész szívvel. Bízunk mindenki a mi felséges hadurunk igazságában és jóságában és teljesítse mindenki hivatásának kötelességét, otthonának fenntartása iránti kötelességét, azt a feladatot, amelyet a min-

denható akarata a mostani fordulattal nektek kijelölt.

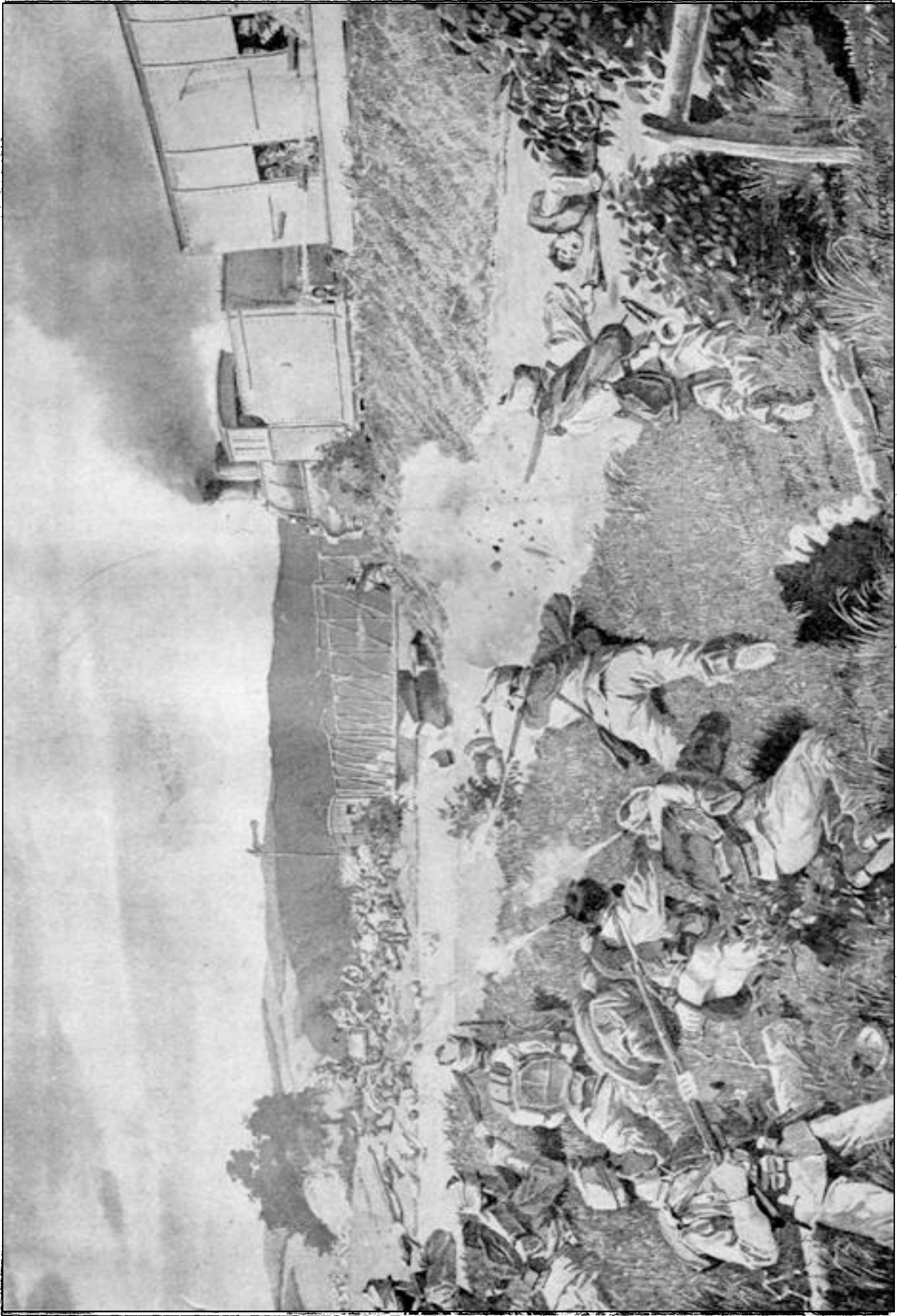
A császári és királyi osztrák-magyar hadseregek főparancsnoksága.«

A galíciai lengyelek már e fölhívás előtt lelkes tüzzel siettek zászlóink alá. Egészen fiatal, illetve nem hadköteles férfiakból légiót szerveztek, melynek létszáma napról-napra sza-

Lengyel legionáriusok gyakorlatozása.

Photothek felv. Berlin.

A kozákok a háború első napjaiban Galiciába betörték és megkísérelték a debreci vasúti híd felrobbantását. Ezt a kísérletet egy páncélos vonatunk és hidőrző csapataink megakadályozták.

Lengyel légió kivonulása.

porodott s mely a legszebb sikereket aratta hadseregünkben, mint ennek törvényes kiegészítő része. A nagyszámú jelentkezés folytán csakhamar teljesen szervezett dandárrá alakult, melynek parancsnoka *Durszki* altábornagy lett.

A lengyel légió mindjárt az első napokban próbát tett harcratermettségéről. Mintegy 800 lengyel ifjúból álló galiciai önkéntescsapat *Frank* százados vezetése alatt augusztus 8-ára virradó éjjel meglepetésszerű támadást intézett körülbelül ezer alvó kozák ellen *Miechovnál*. A harc néhány óráig tartott és a kozákok teljes visszavonulásával végződött. Az oroszok részéről mintegy 400 halott és sebesült maradt a csatatéren, az ifjúcsapat 140 halottat és sebesültet veszített.

Miechov *Krakótól* északra körülbelül 40 km.-re a bécs—ivangorodi vasút közelében fekvő nagyobb helység, fontos útcsomópont, elfoglalása tehát jelentékeny harcászati siker volt s biztosította további előnyomásunkat.

A lengyeleken kívül az *ukrajnai nép* is elérkezettnek látta az időt a moszkovita járom leküzdésére. Az ukrajnai pártok főtanácsa kiáltványt bocsátott ki, melyben az ukrajnai nép ősi ellensége, Oroszország ellen harcba szólította népét.

A kiáltvány hatása meglepő volt. Seregestől csoportosultak az ukrajnai ifjak zász-

lóink alá és csapataik, mint fegyveres erőnk szervezett részei, dicsőségesen harcoltak vitéz seregeinkben.

Előcsapataink *Miechov* és *Volbrom* elfoglalása után fokozatosan továbbnyomultak be, a német csapatok jobbszárnyához csatlakozva, Orosz-Lengyelországba. Augusztus 8-ikán már legalább 40 km. széles sávot tartottunk megszállva Orosz-Lengyelország délnyugati részén s előnyomásunkhoz csatlakoztak azok a csapataink is, amelyek eddig a *Visztula* keleti

szakasza mentén, a *Dunajec*- és a *San-folyók* között *Galicia* határát védelmezték.

A *miechovi* ifjú lengyel hősök erősítést kapván, továbbnyomultak észak felé s az oroszokkal vívott rövid harc után augusztus 8-án megszállták a *Miechovtól* 15 km.-re északkeletre fekvő *Ksiaz* községet. Az oroszok több halott, sok sebesült és nagymennyiségű hadianyag hátrahagyásával menekülni voltak kénytelenek.

Csapatainknak Orosz-Lengyelországba való gyors benyomulása határozottan meglepte az orosz hadvezetőséget, amely arra kényszerült, hogy seregeinek a *Visztulától* nyugatra felvont részeit sietve visszavonja. A visszavonuló oroszokat nemcsak mi követtük, hanem a

Szekértábor *Miechovban*.

Révész és Bíró felv.

szövetséges német seregek is, melyek augusztus 9-én már fel nem tartható áradatként nyomultak előre Czensztochovából Piotrokov felé és Kaliszból Lodz irányába. A visszavonuló oroszok megsemmisítették a katonai árúraktárakat és kaszárnyákat, megrongálták a vasutakat és a telefonvezetékeket és használhatatlanná tették az élelmi- és takarmánykészleteket. Grastja mellett nagyobb ütközet volt németek és oroszok közt, melynél az utóbbiak sok halottat és sebesültet hagytak hátra és úgy menekültek. Egy kozáktisztet, aki a saját menekülő legénységének útját állta, a saját lázongó katonái löttek agyon.

Lodzban az oroszok a betéteket sietve kivették az állami és magánbankokból és magukkal vitték az ország belsejébe. A legtöbb orosz család is az ország belső vidékei felé menekült.

Ugyanebben az időben a mi csapatainknak Orosz-Lengyelországban való előhaladása bámulatosan gyorsan történt. Augusztus 6-án megszállották Olkusz és Volbrom helységeket, 7-én Miechovot és 12-én már *Jedrzejow* (*Andrejev*) városába vonultak be. Ez Krakótól mintegy nyolcvan kilométerre a bécs—ivangorodi vasút mellett fekszik s a Visztulától nyugatra levő terület egyik legfontosabb közlekedő csomópontja. Jedrzejowból jó utak vezetnek a Nidához, a Visztulának egyik baloldali jelentékeny mellékfolyójához s a kielcei hegyvidékhez, mely a védelemre kedvező támpontokat nyújt. Kielcétől keletre vonul a *Lysa Gora*-hegyvonul, melynek elfoglalása után már semmiféle jelentékeny védővonal sincs a Visztuláig, illetve Ivangorodig.

Előnyomuló csapataink nyomán természetesen megjelentek a mi hadtápszázlójaink, a munkáscsapatok és a polgári kormányzat képviselői s azonnal megkezdték a közigazgatásnak saját közegeinkkel való szervezését, helyreállították mindama károkat, amelyeket a menekülő oroszok okoztak. Így néhány nap alatt használható állapotba helyezték az elrombolt vasúti hidakat, köztük a már említett granicai hidat is.

Seregünk diadalmas előnyomulását napnap után folytatta. Most már nemcsak a határőrző orosz csapatok, hanem a Visztulától nyugatra eső vidék orosz derékhadai is visszavonultak Varsó és Ivangorod felé. Kummer lovassági tábornok hadcsoportja augusztus 21-én megszállotta a *Lysa Gora* déli lábánál, a bécs—ivangorodi vasút mellett fekvő *Kielce* várost, átlépte a *Lysa Gora*-hegyvonulatot és augusztus

Egy katona jelentést ad le Miechovban. Révész és Biró felv.

24-éig már a *Kamienna*-folyóig jutott s ezzel ura lett annak a fontos országútnak, mely a *Lysa Gora*-hegyvidékből harántirányban nyugatról kelet felé egyenesen a Visztula—Sanzöglethez vezet.

A Kummer-hadcsoportnak ez a sikere döntő jelentőségű volt az északi első nagy csata alapvető-hadműveleteire. Ennek a csoportnak a Woyrsch-féle német Landwehrhadtesttel együtt tudvalevően az volt a feladata, hogy a Visztula és a mi határaink között elterülő vidékről, Nyugat-Lengyelországból, az orosz haderőket kiszorítsa s ezzel a Krakó és Czensztochova közötti döntő fontosságú osztrák- és német határvidéket, melyen a Bécs és Berlin felé vivő egyenes út halad át, minden meglepetés, minden előretörés ellen biztosítsa. Ezt a célját teljesen el is érte az orosz derékhadak gyors visszavonulásával s egy mintegy ötven kilométer széles és az orosz területre 130 kilométer mélyen benyomuló földterületnek megszállásával.

De volt ennek a hadcsoportnak még egy hivatása, amelynek révén szervesen kapcsolódott bele egész északi harcvonalkba. Fedeznie kellett óriási harcvonalknak a Visz-

Német tüzérség a Lysa Gora-hegységben.

tula keleti partjára támaszkodó balszárnyát a Visztula nyugati partjáról való minden támadás ellen. Ezenfelül abban az órában, amelyben a Visztulától alig egy napi járóföldre jutott el, közvetlenül bekapcsolódhatott a Visztula és San-szögletben álló Dankl-hadseregbe, amelynek balszárnyát meghosszabbította s egy-

szerre oldalvédelmi és átkaroló feladatokat teljesíthetett. A Lysa Gora-hegység megszállásával ezt a célját el is érte, mert a katonai szakkefezés szerint »egyenlő magasságba« jutott a Dankl-sereggel, amelynek Krasznikon át Lublin felé való előnyomulásában és harcaiban immár jelentős részt vehetett.

*Helbing Ferenc eredeti rajza.
Srapnel-lövedék tempírozása.*